

Tiibade kasvamine on võimalik

Tuija Lehtinen

„Tiivad varvaste vahel“

Eesti Ekspressi Kirjastuse AS 2005

Enamik inimesi soovib enda elus ette tulevaid raskusi ületada: muredega toime tulla, neid lahendada või neist lihtsalt „üle lennata“. Kuid kuidas sa lendad, kui su „tiivad“ on varvaste vahel? Just nii tunneb end raamatu peategelane Timo Tuija Lehtineni noorsoojutustuses „Tiivad varvaste vahel“. Timol on tahe ja püüe olemas – niiõelda tiivad on olemas. Kuid keskkond ja teda ümbritsevad inimesed on surunud tema tiivad justkui varvaste vahele ja Timo ei suuda lennata. Raamat annab vastuse, kas ka seesugune inimene suudab tõepoolest lennata helgema tuleviku poole, kui ta seda soovib.

„Tiivad varvaste vahel“ on tõenäoliselt üks probleemseim raamat, mida ma olen lugenud. Lugeses panin raamatu tihti käest, sest loetu sundis mind üritama nendest mõtetest vabaneda ja aru pidama, miks maailm võib vahel nii karm olla. Vabaneda nendest mõtetest tahtsin just seetõttu, et minus valitses hirm. Hirm millegi üle, mis võib-olla toimub ka minu enda sõprade peas. Lugema hakates olin tõepoolest šokis. Esialgne tegevustik on üsna sünge ja koguri õõvastav. Raamatu jätkudes on tunda peategelase arengut ja oskusi teha valikuid – mis on õige ja mis vale.

Raamatus kirjeldatakse Timo, hüüdnimega Tinni, lapsepõlve väga detailselt ja see tekitab raamatut lugedes külma ja masendava tunde. Timo näeb oma tulevikku põhimõtteliselt hukule määratuna. Kuna nende suguvõsas on sündinud alati tüdrukud, siis tema poisina on suguvõsa must lammas ja, vähe sellest, häbiplekk seetõttu, et on sündinud väljaspool abielu. See paneb kogu suguvõsa teda põlgama. Timo ema, vaikne ja väga tagasihoidlik naine, ei saa ka kuigi palju poisi kaitseks teha, sest rahalist toetust saavad nad vaid Timo vanatädi Signelt.

Signest saab lugeja peamiselt Timo kaudu pildi kui kitsist, õelast ja kibestunud vanast naisest, kes tundub oma noort sugulast lausa vihkavat ja igati terroriseerivat. Signe hirmutab Timot, naksutades pikki läikivaid õmblejakääre ja tuletab talle pidevalt meelde, et kiusatustest tuleb kauge kaarega eemale hoida. Timo ema ettekandjapalgast tahab Signe osa endale, sest ema ja Timo elavad ju siiski Signe juures ja on teataval määral ülalpeetavad. Seega Timol ja tema emal on rahalised vahendid väga piiratud. Signe on elukutselt õmbleja ja ta teeb Timole riideid oma kundede kangaste ülejääkidest. Timo riided on imelikest ja karedatest materjalidest, tal tuleb kooli minna kaks numbrit suuremas porikarva särgis ja pükstes, mis on tehtud Kutvoneni-isanda 70. juubeli ülikonna ülejääkidest. Kuna Timo väljanägemine on veider, on tal raske luua koolis suhteid ja teda kiusatakse tihti. Enamasti saab poiss kiusajatega hakkama. Oma vanatädi aga vihkab Timo nii tugevasti, et soovib tema surma.

Pärast tädi surma kolib Timo koos emaga kolkakülast elama suurlinna Helsingisse. Ootused linnaelu suhtes on suured, kuid suurlinnaelu ei ole nii roosiline, kui poiss oli ette kujutanud. Ema leiab endale kaaslase ja Tinni pole sellega sugugi rahul, tema arvates ei ole vaja tuua majja meest, kes hakkaks talle nõ. isa eest olema. Timo kardab ema pärast, ta ei taha et ema haiget saaks. Lisaks sellele satub poiss kohaliku kamba orbiiti ja tema osaks on pidevad peksmised, mõnitamised ja häbistamised.

Raamat kajastab ühiskondlikke väärhoiakuid, näiteks suhtumine homoseksuaalsusesse. Raamatu tegelane Martti peab ühiskonna surve tõttu teesklema heteroseksuaalsust. See sunnib teda valetama nii endale kui ka oma sõpradele. Ta teeb haiget tüdrukutele, kellega ta töö varjamiseks suhtes on, sest tegelikult ta oma tüdruksõpradest ei hooli. See näitab, kuidas tänapäevani ei ole ühiskonnas suudetud leppida tõsiasjaga, et inimene võib armastada keda tahes, olgu see siis vastas- või sama sugupool.

Autor on korduvalt esile toonud ka noormeeste mõnitavat suhtumist tütarlastesse ja naistesse. Olgu siinjuures iseloomulik näide raamatust: „Rampsis pidin ma kõigepealt täitma taotluse blanketi ja sain ajutise sedeli kuni arvutiga loetava kaardi tulekuni. Siis marssisin ma konsultandi juurde, mõtlesin mõne muti tööle panna, et mitte aega raisata paksude köidete lappamise peale. Aga kui nägin, et konsultant on hoopis kutt, läks mul ülbitsemise isu üle ja ma küsisin temalt täitsa asjalikult, kas neil on mõnda sellist raamatut nagu „Sada üks viisi libekala tegemiseks.“ Katkend illustreerib peategelase suhtumist naistesse, samas meessoost ametnikuga suhtlemine on viisakas ja austav. Kui selline suhtumine on kuidagi mõistetav Timo puhul, kes on pidanud üles kasvama teda halvustava naissoost suguseltsi hulgas ning vastab nüüd omalt poolt samaga, siis teiste poiste puhul, kes tüdrukute kohta samuti kinnitavad, et „plikade kohus on olla kohal, kui neid vaja läheb, ja muidu vait olla,“ on see häiriv märk soolise ebavõrdsuse rõhutamisest.

Mida kaugemale raamatu lugemisega jõuan, seda enam tunnen, kuidas peategelane kasvab ja areneb. Avastan rõõmuga, et tal on omad moraalipõhimõtted, millest ta kõrvale kaldumata kinni peab. Näiteks ei lähe ta kambaliikmete sundimisel vargile ega pekka koos kambaga nõrgemaid. Timo tunneb end tõepoolest kehvasti, kui on suurest vihast sõbrale liiga teinud poisile sõna otseses mõttes tappa andnud. Huvitav on aga autori mõte selle kohta, kust Timo põhimõtted tulenevad: nende „autoriks“, kandjaks, Timosse „istutajaks“ on seesama poisi poolt nii vihatud ja lugejalegi võimatult kuri tundunud vanatädi Signe! See on tõeline üllatus. Poiss kuuleb kõrvus üha sagedamini tädi maritsevaid ja hoiatavaid sõnu ja käib need julgelt oma kindlate põhimõttena välja. Ja selline põhimõttekindlus teebki võimalikuks tema arengu.

Valdav osa raamatust on üpriski masendav ja ängistav. Tundub uskumatu, et ühe noore inimese elu võib olla nii pime, kuid kui vaadata raamatut täies mahus, siis on näha, et selle pimedate tunneli lõpus paistab valgus. Autor paneb lugeja uskuma, et Timo leiab endale eesmärgid, mille poole püüelda, ja õpib end ümbritsema inimestega, kes on toetavad. Seda on näha raamatu lõpus, kui Timole meenub kasuisa (kellega ta ka juba on leppinud) sugulane Kristiina, kellega nad talvel olid koos suusatanud. Poiss helistab tüdrukule ja nende vestlusest jääb mulje, nagu oleksid nad „ühel lainel“, mõistaksid teineteist kiiresti ja kergesti. Timo tunneb, kuidas tal tiivad varvaste vahelt välja tungima hakkavad.

Usun, et kui raamat veel jätkuks, näeksime, kuidas Timo õpib ükskord niimoodi lendama, et viib oma unistused täide. Usun ka seda, et see raamat võib olla toeks ja abiks nii mõnelegi noorele inimesele, kes tunneb, et tema tiivad on alles vägagi varvaste vahel.

Liivi Mall Pari

Tartu Tamme Gümnaasium

9.a klass

Juhendaja Piibe Leiger